

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 5, 2014

[Назад](#)

[Головна](#)

УДК 338.47.656

М. Т. Бець,
к. е. н., доцент, доцент кафедри екологічної політики та менеджменту природоохоронної діяльності,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів
І. Р. Приймачук,
бакалавр, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРЕВЕЗЕННЯМ ТОВАРІВ ХІМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ АВТОТРАНСПОРТНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ

М. Т. Bets',
Ph.D. in Economics, Associate Professor, Associate Professor of department of of environmental policy and management of environmental activities,
the National University "Lviv Polytechnic", Lviv
I. R. Prymachuk,
bachelor, National University "Lviv Polytechnic", Lviv

FEATURES OF MANAGEMENT TRANSPORTATION OF GOODS OF CHEMICAL INDUSTRY VEHICLE ENTERPRISES IN TERMS OF INTEGRATION

В статті досліджено особливості управління процесами автотранспортування товарів хімічної промисловості на засадах маркетингу та логістики в умовах інтеграції. Охарактеризовано особливості взаємозв'язку хімічної промисловості України, як індикаторів новітнього технологічного укладу та транспортної системи, як комунікаційної ланки, у розрізі розвитку внутрішнього виробництва, систематизовано підходи до управління перевезенням товарів автотранспортом підприємств хімічної промисловості залежно від логістичного рішення, виду транспорту та стану складського господарства; виявлено підходи до управління просуванням товарів автотранспортом підприємств хімічної промисловості спеціалізованими автоперевізниками.

This paper investigates the features of chemical products trucking management based on marketing and logistics in terms of integration. The features of the chemical industry interrelation in Ukraine are characterized as indicators of the latest technological structure and the transport system and as a communicational link in terms of domestic production. The approaches of the goods' transportation management of the chemical industries are systematized according to the logistics solution, type of transport and warehouse condition. The approaches to the promotion of goods' trucking management of the chemical industries by specialized car carriers are identified.

Ключові слова: управління, перевезення, товари хімічної промисловості, автотранспортні підприємства, спеціалізовані авто перевізники, регіональні логістичні центри

Keywords: management, transportation, chemical products, trucking companies, specialized car carriers, regional logistics centers.

Постановка проблеми. Галузева економічна структура розвинутих країн формується під впливом низки об'єктивних чинників, які визначаються синергетичним поєднанням загальнодержавних та регіональних стратегій промислового розвитку та налагодженої ієрархічної системи основних та додаткових функціональних обов'язків адміністративних інституцій усіх рівнів управління.

В Україні розроблено низку нормативно-правових актів в яких висвітлюються основні концептуальні засади та напрями стратегічного планування вітчизняного промислового комплексу, завданням яких є приведення вітчизняної галузевої структури вітчизняної економіки в розрізах її технологічної оснащеності та стандартів на продукцію та товари, що виготовляються, у відповідність з європейськими нормами. Однак оцінка рівня фактичного виконання та відповідності отриманих результатів за аналізований період впровадження програм розвитку промислового комплексу України за даними державної служби статистики запланованим у нормативно-правових актах, доводить, що проблема зумовлена неефективним адміністративним менеджментом на усіх ланках управління:

- відсутністю дієвої державної інвестиційно-інноваційної політики держави в наслідок недосконалого механізму мотивації учасників комерціалізації знань;
- недостатнім фінансуванням передбачених заходів або ж нерациональним розподілом ресурсів спрямованих на їх виконання через адміністративні обмеження ділової активності бізнесу, самостійності та часткової самоокупності навчальних закладів та наукових установ;
- формальним характером основних положень державних концепцій та стратегічних планів економічного розвитку промисловості оскільки відсутній контроль та адміністративна персональна відповідальність за невиконання задекларованих планових показників [1; 2; 3; 6].

Виявлені проблеми та розвиток подій вимагає особливу увагу зосередити на галузях народного господарства, які визначають науково-технічний прогрес інших, зокрема хімічній промисловості поряд з машинобудуванням, як ланці, яка динамічно розвивається, і ця залежність дедалі зростає, стимулюючи розвиток усіх галузей національної економіки. З однієї сторони, галузева структура промислового комплексу країни одне з визначальних місць відводить зростанню обсягів виробництва продукції та товарів хімічної промисловості, оскільки її вихідні продукти є основними споживчими ресурсами, що необхідні для забезпечення функціонування суміжних галузей національної економіки.

З іншої сторони, підприємства хімічної промисловості здебільшого характеризуються високим ступенем екологічного ризику як під час виробництва так і в процесі транспортування продукції, а також значними обсягами забруднень, викидів та відходів.

Окрім того, в структурі господарства України хімічній промисловості відводиться значна роль не лише як потужного інструменту імпортозаміщення товарних потоків ззовні, а й як засобу зменшення рівня безробіття в країні шляхом оптимального використання її реальних та потенційних можливостей в умовах глобальної інтеграції.

Визнання України країною з ринковою моделлю економіки та її вхід до Світової організації торгівлі (COT) стали одними з визначальних стимулів для

Отже, в сучасних ринкових умовах господарювання автотранспорту відводиться роль комунікаційної ланки, спрямованої на забезпечення поставок сировини, напівфабрикатів, товарів безпосередньо виробникам, торговим посередникам чи кінцевим споживачам, про що доводять наведена динаміка обсягів вантажоперевезень автомобільним транспортом за період 2008-2012 рр. на рис. 1 [11].

Як показують дані рис.1 у 2009 році обсяги вантажоперевезень зменшилися на 46,6 млн. т в порівнянні з 2008 роком. Дане падіння попиту на відповідні послуги у період 2008-2009 рр. є наслідком світової економічної кризи, яка і зумовила високе падіння показників діяльності не лише автотранспортної, а й усіх інших галузей економіки саме у цей період. Ріст відбувся з 2009 р. до 2012 р., а за 2013 р., порівняно з аналогічним періодом 2012 р., вантажоперевезення дещо скоротилися на 1,9% і склали 757,6 млн. т. Загалом динаміка обсягів вантажоперевезень автомобільним транспортом доводить про досягнуті позитивні тенденції в самій галузі і наявний потенціал для розвитку спорідненої хімічної індустрії.

Хоча процеси збуту товарів хімічної промисловості характеризуються високим ступенем ризику для життя та здоров'я людей і для навколишнього природного середовища, ці проблеми вирішуються за допомогою логістичних підходів у транспортуванні продукції хімічної промисловості з огляду на екологізацію транспортної логістики [12, с. 192-195].

У транспортуванні товарів хімічної промисловості важливим є питання, як саме здійснюються дані поставки - самостійно підприємством виробником чи спеціалізованим автотранспортним підприємством на замовлення товаровиробника. Відповідно до цього доцільно сформулювати два напрямки управління збутом продукції та товарів хімічної і нафтохімічної промисловості:

- управління перевезенням товарів автотранспортом підприємств хімічної промисловості (табл. 1);
- управління перевезенням товарів хімічної промисловості спеціалізованими автотранспортними підприємствами.

Таблиця 1.
Особливості управління просуванням товарів хімічної промисловості

№ з/п	Логістичні рішення	Вид транспорту	Складське господарство
1	Необхідність наявності стратегічного підходу у процесі прийняття логістичних рішень щодо збуту продукції та товарів	Вибір виду транспорту що доставить товар з мінімальним ризиком	Наявність спеціально оснащених складів, що відповідають всім мірам безпеки
2	Встановлення відповідності між обраними маршрутами та встановленим критерієм безпеки та надійності	Наявність спеціальної оснащення у транспортних засобах необхідної для здійснення перевезень	Наявність у підприємств даної галузі широкої мережі складів тимчасового та тривалого зберігання
3	Підбір окремих логістичних функцій, що стосуватимуться збуту продукції зазначеної галузі	Здійснення постійного контролю за справністю транспортних засобів	Використання комп'ютерних систем для управління та контролю запасами на складах

Джерело: [9]

Оцінка особливостей перевезення хімічних товарів характеризує збутову діяльність таким чином: кількість кінцевих споживачів є більш обмеженою в порівнянні зі споживчим ринком; поширення товарів здійснюється в основному прямими збутовими каналами; більші розміри закупівель товарів; вищий ступінь професійної підготовки спеціалістів зі збуту, тощо.

Однак сучасні реалії, що пов'язані з впливом науково-технічного прогресу та розвитком хімічної галузі та її підгалузей вимагають розробки нових підходів до процесу збуту товарів. Саме тому питання створення (оптимізації) дистрибуційної системи підприємства, оцінювання ефективності створеної на підприємстві дистрибуційної мережі, оптимального використання його збутового потенціалу з урахуванням всіх особливостей товарів галузі є одними з чинників, які забезпечуватимуть впровадження маркетингових засад здійснення господарської діяльності на підприємствах [5, с. 150].

Всі зазначені особливості також притаманні і хімічній промисловості, однак процес формування збутової політики хімічних підприємств вимагає зосередження основної уваги маркетингових служб на таких елементах як політика розподілу та політика транспортування [4, с. 12-15].

Отже, політика розподілу автотранспортного підприємства – це складова його комплексу маркетингу, яка являє собою діяльність щодо планування, реалізації та контролю руху товарів на шляху їх переміщення від товаровиробника до кінцевого споживача з ціллю задоволення споживчих потреб і одержання прибутку [5, с. 150].

Під політикою транспортування товарів розуміють комплекс заходів, що включає процеси матеріального забезпечення споживача напівфабрикатами і комплектуючими та перевезення товарів від кінцевої точки реалізації до складів та споживачів.

Що ж стосується другої групи особливостей управління готовою продукцією та товарів хімічної промисловості спеціалізованими автотранспортними підприємствами, то вони, головним чином, визначаються специфікою товарів що перевозяться та пристосованістю транспортних засобів автоперевізника до здійснення таких перевезень.

До основних особливостей перевезення товарів хімічної промисловості спеціалізованими автоперевізниками належать:

- необхідність дотримання в автомобільному засобі відповідного температурного режиму встановленого відповідно до специфіки товару, що транспортується;
- забезпечення наявності спеціальної захисної транспортної тари;
- вибір маршрутів які є оптимальними для транспортування з урахуванням факторів безпеки та надійності перевезень, що повинна бути результатом маркетингових рішень в поєднанні з концепцією логістики за критерієм оптимальності для конкретного випадку.

Таким чином, можна представити цільову функцію (f) системи управління автотранспортом спеціалізованого автоперевізника товарів хімічної промисловості:

$$f = d - r - v, \quad (1)$$

де d – дохід автотранспортних підприємств від надання послуг з перевезення хімічних товарів; r – витрати на виконання перевезень товарів хімічної промисловості; v – вартісний еквівалент рівня (якості) перевезення товарів хімічної промисловості.

Цільова функція системи управління повинна врахувати інтереси споживачів товарів хімічної промисловості і транспортних підприємств. Подібним чином можна провести подальшу декомпозицію процесу досягнення мети управління до рівня окремих завдань, побудувавши дерево цілей системи управління автотранспортним спеціалізованим підприємством (рис. 2).

**Рис. 2. Дерево цілей системи управління перевезеннями товарів хімічної промисловості
автотранспортним підприємством**

Джерело: [7]

Цілі управління перевезеннями товарів хімічної промисловості в умовах євроінтеграції пропонуються реалізувати в логістичній глобальній мережі, а координацію дій здійснити територіальним логістичним центром, як основна складова в логістичному ланцюгу руху вантажопотоків у вільних економічних зонах (ВЕЗ) промислового типу, створення яких ініціюється Міністерством економічного розвитку і торгівлі України на Закарпатті та на півдні України. Такий захід сприятиме залученню в Україну інвесторів, зацікавлених у скороченні логістичних витрат в хімічній галузі та здешевленні її товарів за рахунок дії особливих режимів на території, зокрема, з давальницької сировини.

Висновки з проведеного дослідження. Узагальнюючи вищенаведене пропонуються наступні висновки:

1. Хімічна промисловість – одна з галузей національної економіки України, що динамічно розвивається, товари якої є «донорами» для всіх галузей економіки в умовах інтеграції, і в такий спосіб активізує перевезення товарів зокрема в прикордонних регіонах.
2. Особливості процесів управління перевезеннями товарів хімічної промисловості вимагають приймати логістичні рішення для автотранспорту підприємств хімічної промисловості (вид автотранспорту і стан складського господарства) та спеціалізованими автотранспортними підприємствами (цілі системи управління).
3. Впровадження маркетингових логістичних інновацій у виробничо-господарську діяльність підприємств хімічної галузі – один з напрямів зниження екологічних ризиків, зростання конкурентоспроможності галузі та створення нових робочих місць.

Література.

1. Постанова Кабінет Міністрів України «Про затвердження Державної програми розвитку внутрішнього виробництва» р. № 1130 від 12 вересня 2011 [Електронний ресурс] – Доступний за <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1130-2011-%D0%BF> (Дата звернення: 11.05.2014).
2. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року» № 603-р від 17 липня 2013 р. [Електронний ресурс] – Доступний за <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/603-2013-%D1%80> (Дата звернення: 11.05.2014).
3. Башук Т.О. Науково-методичні основи оптимізації використання збутового потенціалу промислових підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (виробництво машин та устаткування; хімічне виробництво)» / Т.О. Башук. – Суми, 2010. – 22 с.
4. Гавриш О.А., Присяжнюк Д. Стратегія розвитку хімічної промисловості. Сучасні проблеми економіки і підприємництва [Текст]: Збірник наукових праць. – Випуск 10. – Київ: ІВЦ Видавництво «Політехніка», 2012. – С.12-15.
5. Григорак М.Ю., Карпунь О.В. Логістичне обслуговування. Навч. посібник. – К.: НАУ, 2010. – 150 с.
6. Зеленський С.М. Проблеми та перспективи розвитку автотранспортої галузі України. / С.М. Зеленський, О.В. Жук // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. – 2012. - №3 (15). С. 35-39.
7. Нікшич С.М., Крикавський Є.В., Мамчин М.М., Сопільник Р.Л. Оптимізування логістичних витрат у сфері управління хімічним підприємством С. 288-296. [Електронний ресурс] – Доступний за: <http://vlp.com.ua/files/special/40.pdf> (Дата звернення: 11.05.2014).
8. Потапова А.Ю., Надтока Т.Б. Особливості формування збутової політики підприємств коксохімічної промисловості в умовах вступу до СОТ. / Потапова А.Ю., Надтока Т. Б. [Електронний ресурс] – Доступний за: <http://masters.donntu.edu.ua/2009/fem/potapova/library/article5.htm> (Дата звернення: 11.05.2014).
9. Торговельна логістика [Текст]: навч. посібник / П. Ю. Балабан, Н. М. Тягунова, В. І. Місюкевич, Н. І. Михайлюкова. – К.: Центр учб. л-ри, 2014. – 148 с.
10. Смирнов І. Г. Логістика на міжнародних ринках металургійної, хімічної продукції, та будматеріалів: досвід компанії “StlneS LogIStlcS Ag” (Німеччина) [Електронний ресурс] – Доступний за <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11011/13-Smirnov.pdf?sequence=1> (Дата звернення: 11.05.2014).
11. Сайт державної служби статистики в Україні [Електронний ресурс] – Доступний за <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Дата звернення: 11.05.2014).
12. Чортюк Ю. В. Формування еколого-економічного механізму управління логістичною системою торговельного підприємства / Ю. В. Чортюк // Сталій розвиток підприємств сфери послуг. Матеріали III всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ялта, 23-24 жовтня 2009 року). – Ялта, РВНЗ КГУ, 2009.– С. 192-195.

References.

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011), “Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the National program of development internal production"”, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1130-2011-%D0%BF> (Accessed 11 May 2014).
2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), “Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Concept of National Target economic development programs in the industry until 2020 year"”, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/603-2013-%D1%80> (Accessed 11 May 2014).
3. Bashuk, T.O. (2010), “Scientific and methodological bases of optimizing the use of industrial supply capacity”, PhD. in Economics Thesis, Economics and management (production machinery and equipment, chemical production), Sumy State University, Sumy, Ukraine.
4. Havrysh, O.A. and Prisyazhnyuk, D. (2012), “The development strategy of chemical industry”, *Suchasni problemy ekonomiky i pidpryyemnytstvo : zbirnyk naukovykh prats'*, vol. 10, pp. 12–15.
5. Hryhorak, M.Yu. and Karpun', O.V. (2010), *Lohystychne obsluhovuvannya* [Logistic service], National Aviation Univ., Kyiv, Ukraine.
6. Zelens'kyi, S.M. (2012), “Problems and prospects for development the road transport industry of Ukraine”, *Naukovyy visnyk Chernihivs'koho derzhavnoho instytutu ekonomiky i upravlinnya*, vol. 3, no. 15 pp. 35–39.
7. Nikshych, S.M. Krykav's'kyi, Ye.V. Mamchyn, M.M. and Sopil'nyk, R.L. (2009), “Optimization of logistics costs in managing chemical enterprise”, available at: <http://vlp.com.ua/files/special/40.pdf> BF (Accessed 11 May 2014).
8. Potapova, A.Yu. and Nadтока, T.B. (2009), “Features of formation of the marketing enterprise coking industry policy in terms of the WTO accession”, available at: <http://masters.donntu.edu.ua/2009/fem/potapova/library/article5.htm> (Accessed 11 May 2014).
9. Balaban, P. Yu. Tyahunova, N. M. Misyukovich, V. I. and Mykhaylyukova, N. I. (2014), *Torhovel'na lohistyka* [Trade Logistics], Tsentr uchbovoyi literatury, Kyiv, Ukraine.
10. Smirnov, I. H. (2008), “Logistics on the international markets metallurgical, chemical products and building materials: experience of” StlneS LogIStlcS Ag "(Germany)", available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11011/13-Smirnov.pdf?sequence=1> (Accessed 11 May 2014).
11. The websites of State Statistics Service of Ukraine (2014), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 11 May 2014).
12. Chortok, Yu. V. (2009), “Formation of ecological and economic mechanism of managing logistic system of commercial enterprise”, *Materialy III vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi* [Materials of III All-Ukrainian Scientific Conference], *Stalyy rozvytok pidpryyemstv sfery posluh* [Sustainable development of service industries], The Republican higher education institution "Crimean University of Humanities, Yalta, Ukraine, pp. 192-195.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"